

Oponentský posudek dizertační práce Lenky Fendrychové s názvem: „Jiná“ geografie alternativních potravinových sítí: farmářské trhy jako cestující koncept (PřF UK, Praha 2015)

Lenka Fendrychová se ve své práci zabývá v Česku novým fenoménem – tzv. farmářskými trhy. Trhy analyzuje na prostoru Pražského metropolitního areálu (PMA) a tento fenomén zachycuje od jeho počátku v roce 2010 a v jeho bouřlivém rozvoji. Ve své práci se soustředí především na pořadatelský diskurz farmářských trhů, který však neponechává soliterně, ale zařazuje jej do souvisejících, s trhy spojených diskurzů či témat.

Cíle práce jsou jasně formulovány na s. 62 a pro větší přehlednost autorka též představuje svůj přístup prostřednictvím grafického znázornění na s. 63, obr. 3.

V teoretické části se autorka opírá o tři přístupy – postkolonialismus, postsocialismus a tzv. cestování konceptů podle Edwarda Saida. Tyto přístupy jsou v práci diskutovány a je představena jejich syntéza, která je pak v praktické části práce systematicky využívána.

Autorka se přiklání se ke kritice neoliberální responsabilizace spotřebitele a protože vychází z kvalitativního typu výzkumu, pracuje též s konceptem tzv. situované znalosti (situated knowledge).

Data pro analýzu byla získána ze dvou hlavních zdrojů – z nezúčastněných strukturovaných pozorování na farmářských trzích a z interview s pořadateli trhů. Tato data byla pak doplněna o další údaje z různých zdrojů. Z pozorování na trzích vytvořila typologii trhů a na jejím základě pak postupovala při volbě vhodných respondentů pro interview, pro doplnění dat se rozhodla pro tzv. vzorkování založené na teorii (theoretical sampling), zde se jednalo např. o anketu mezi představiteli obcí, řešerši mediálních obsahů a řešerši oficiálních propagačních materiálů.

Všechna data pro analýzu jsou důležitá, ale za jádrovou část dat lze dle mého názoru považovat interview s pořadateli, prováděná s otázkou po diskurzu, jaký sdílí pořadatelé trhů – zejména, co se týká inspirace pro pořádání trhů, motivace a cílů pro pořádání trhů a konečně témat, která by mohla být specificky postsocialistická.

Lenka Fendrychová si vybrala velice aktuální a stále se rozvíjející téma farmářských trhů v PMA. Už sama tato volba byla odvážná, zejména uvážíme-li, že fenomén alternativních

potravinových strategií, mezi něž lze farmářské trhy zařadit, není mimo kontext anglofonního světa příliš prozkoumán. Neměla z českého prostředí mnoho opor pro svůj zájem a tak se logicky obrací na zahraniční práce. V této situaci se rozhodla pro kvalitativní přístup, což byla dle mého soudu šťastná volba. Takový přístup sice neumožní získání velkého počtu široce generalizovatelných závěrů, ale na druhou stranu skýtá možnost porozumět obsahům sdělení, významu dat, která by mohla být jinak dezinterpretována. V její velice kvalitní diskurzivní analýze oceňuji pečlivost, se kterou byla provedena, ale též to, že autorka nechává detailně nahlédnout do svého postupu. Výsledky analýzy jsou místy překvapivé, ale vždy dobře doložené konzistentními ukázkami z výpovědí či jiných zdrojů. Rozhodně je důležité, že si neopomněla všimnout i témat, která v diskurzu absentují – např. „přírodní charakter potravin“ (s. 133). A též že věnuje pozornost i detailům jednotlivých formulací – zde např. zmiňuje tvrdou práci zemědělců, o které mluví pořadatelé (s. 136).

Práce přináší vhled do zcela nové problematiky – a přestože to byla odvážná volba pro dizertační práci – řekla bych, že se autorce podařilo položit solidní základy pro další zkoumání. Práci považuji za výbornou a doporučuji ji k obhajobě.

Protože nemám k práci žádné výtky zásadního charakteru, navrhuji pro účely diskuze při obhajobě práce následující dvoj-otázku: Jak by bylo možné využít výsledky práce pro další – třeba i kvantitativní – zkoumání fenoménu farmářských trhů, a jak by bylo možné dále postupovat např. ve srovnání českých farmářských trhů s tradičními potravinovými trhy, jaké známe ze zahraničí?

.....

Karolína Pauknerová, Ph.D.
CTS UK
V Praze dne 10. 6. 2015